R I I G I K O H U S

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUM

KOHTUMÄÄRUS

Kohtuasja number	5-26-44
Määruse kuupäev	10. november 2026
Kohtukoosseis	Eesistuja Villu Kõve, liikmed Saale Laos ja Nele Siitam
Kohtuasi	Urmas Ala kaebus Vabariigi Valimiskomisjoni 29. oktoobri 2026. a otsuse nr 105 peale
Menetlusosalised	Urmas Ala Vabariigi Valimiskomisjon
Asja läbivaatamise viis	Kirjalik menetlus

RIIGIKOHUS MÄÄRAB

Jätta Urmas Ala kaebus läbi vaatamata.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

Vabariigi Valimiskomisjoni otsus

1. Vabariigi Valimiskomisjon (VVK) tegi 29. oktoobril 2026 Riigikogu valimise seaduse (RKVS) § 48^3 lõike 5 alusel otsuse nr 105 „Operatsioonisüsteemide määramine valijarakendusele ja hääle kontrollrakendusele Riigikogu 2027. aasta valimistel“.

Kaebus

2. Urmas Ala (kaebaja) esitas 30. oktoobril 2026 Riigikohtule kaebuse, milles palub tühistada VVK otsuse osas, milles valijarakenduse operatsioonisüsteemide valik on tehtud õigusvastaselt, ning kohustada VVK-d küsimus uuesti otsustama. Ta palub hinnata, kas otsuse tegemisel on järgitud RKVS § 48^3 lõikes 5 sätestatud kaalutlusõiguse piire, asjaolude väljaselgitamise kohustust ning võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Samuti palub kaebaja nõuda VVK-lt välja otsuse tegemise alusmaterjalid ja hinnata otsuse põhjendatust ka nende põhjal.

3. Kaebuse kohaselt puudutab otsus kaebaja kui valija hääletamisvõimalusi ja nende kasutamise õiguslikke tingimusi. Sellest ei nähtu, millise võrdleva hinnangu alusel operatsioonisüsteemide ring valiti ega milline roll oli erinevatel kaalutlustel (süsteemi turvalisus, valimiste usaldusväärsus, operatsioonisüsteemide levimus ja praktiline teostatavus).

Vastus kaebusele

4. VVK vaidleb kaebusele vastu ja palub jätta selle läbi vaatamata või rahuldamata. VVK arvates puudub kaebajal kaebeõigus. Isikul ei ole subjektiivset õigust nõuda mobiilseadmega hääletamise võimaldamist ning VVK-l on operatsioonisüsteemide määramisel ulatuslik kaalutlusruum. Kaebaja ei ole põhistanud, kuidas vaidlustatud otsus rikub tema subjektiivseid õiguseid.

5. RKVS § 48^3 lõige 5 piiritleb seadmekategooriad, mille operatsioonisüsteemidele valijarakendus luuakse või võidakse luua. Seadusandja on näinud ette valijarakenduse loomise levinumatele arvuti operatsioonisüsteemidele ja võimaluse luua see ka mobiilseadme operatsioonisüsteemidele. VVK otsuse tegemise kaalutlused on kajastatud 29. oktoobri 2026. a koosoleku protokollis.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

6. Kaebaja vaidlustab VVK otsust, millega lahendati küsimus, millistele operatsioonisüsteemidele e-hääletamise valijarakendus ning hääle kontrollrakendus eelolevateks valimisteks luuakse.

7. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 37 lõikest 1 tulenevalt võib isik, kes leiab, et valimiskomisjoni otsusega on rikutud tema õigusi, esitada Riigikohtule taotluse selle otsuse tühistamiseks. PSJKS 6. peatükis sätestatud valimiskaebemenetluses saab isik kaitsta üksnes enda subjektiivseid õiguseid (RKPJK 22.07.2025, 5-25-17/4, p 9). See tähendab, et kaebaja saab vaidlustada valimiskomisjoni otsust enda valimisõiguse riive korral ja tingimusel, et rikkumine ei ole pelgalt hüpoteetiline (RKPJK 05.03.2019, 5-19-7/2, p-d 18–19).

8. Kaebaja ei ole selgitanud, kuidas operatsioonisüsteemide valik piirab tema võimalust valimistel hääletada, sh arvestades ka erinevaid muid olemasolevaid hääletamisviise. Kolleegiumi arvates ei ole kaebajal seetõttu kaebeõigust ja kaebus jääb PSJKS § 40 lõike 1 punkti 1 alusel läbi vaatamata.

(allkirjastatud digitaalselt)